

Ateismin kriisistä

Näinä uskonnollisten pilakuvien luvattuna aikana on mielenkiintoista panna merkille, että Suomen vapaa-ajattelijoiden internet-sivuilta löytyy joukko kristinuskoa pilkkaavia pilapiirroksia. Eräässä niistä hautausmaan keskellä on suuri risti, jonka varjo synnyttää hakaristin. Viesti lukijalle on yksiselitteinen. Kristinusko on tuottanut historiassa paljon pahaa. Kamilan seuraus kaikista on luterilaisen Saksan hedelmä, Hitlerin natsismi. Se oli piirtäjän mukaan kristillinen ilmiö ja päättyi valloitus sodan pauloihin sekä huipensi ideologiansa juutalaisten joukkotuhoon.

Kuva on ateistisen ajattelun kannalta ymmärrettävä ja tavallaan johdonmukainen. Jos maailma olisi parempi, ei olisi uskontoja, eikä siten voisi myöskään olla uskontojen välisiä jännitteitä. Jos juutalaiset tuhottiin uskontonsa tähden, asia olisi voitu välttää aidolla humanismilla.

Ateistiseen päättelyyn sisältyy kuitenkin vaikea ongelma. Juutalaisten joukkotuho ei perustunut uskontojen väliseen jännitteeseen. Se perustui darwinismilla perustettuun antisemitismiin.

Darwinin demonit

Hitlerin aika on epäilemättä Euroopan merkittävin ideologinen käännekohta. Se ei muuttanut ainoastaan kulttuuria ja uskontoa, vaan myös filosofiaa ja elämäntapomuksia. Syykin on ilmeinen. Hitler ei ollut alkeellisten diktatuurimaiden mielivaltainen johtaja, vaan Euroopan korkeinta sivistystä edustavan Saksan demokraattisesti valittu Führer. Hän tuli valtaan humanismin luvatussa maassa, jossa Bach, Goethe, Schweitzer ja Heidegger kollegoineen olivat historiassa vaikuttaneet tai monet yhä vaikuttivat.

Kolmannen valtakunnan ideologia ei ollut lähtökohdiltaan mitään outoa, Saksan yliopistoille vierasta aatetta. Sen sijaan se perustui kaikkialla yleiseen maailmankuvaan ja siitä johdettuun ihmiskäsitykseen. Tieteellisen näkemyksen perusteena oli ennen kaikkea Darwinin biologinen selitys ihmiskunnan historiasta ja elämän alkuperästä. Ihmisen katsottiin olevan eläinkunnan osa – aivan samalla tavalla kuin meidänkin kouluissamme yhä tänä päivänä opetetaan.

Ihmisen elämää koskivat saksalaisten mielestä samat periaatteet kuin muuta luontoa. Elämä kehittyi siten, että vahvat ja elinkelpoiset yksilöt tai joukot jäivät eloon. Heikot jäivät vahvojen jalkoihin, eikä heillä ole merkitystä evoluution suuressa ohjelmassa. Tähän lähtökohtaan liitettiin sitten kuvitelma arjalaisesta rodusta, joka nietscheläisenä herrakansana kehittää evoluutiota Euroopassa.

Heikot poistettiin

Tätä ideologiaa natsit toteuttivat maassaan avoimesti ja röyhkeästi. Nykyäänkin voimme vielä katsella dokumenteissa niitä saksalaisia propagandafilmejä, joissa juutalaisten tuhoamista perustellaan tavallisella darwinismilla. Noissa elokuvissa kuvataan ensin kettua, joka nappaa jäniksen, ja siirretään kamera sen jälkeen partasuusiin ja likaiselta näyttäviin gettojen juutalaisiin. Kuvatekstit vääntävät rautalangasta mallin sille, miten darwinismia pitäisi sivistyneessä Saksassa tulkita.

Juutalaiset olivat Hitlerin kannattajille Euroopan syöpaläisiä ja loisia, jotka täytyy tuhota. Heitä pidettiin evoluution esteinä, jotka tulevat väistämättä jäämään hallitsevan rodun jalkoihin. Ja näin myös tapahtui.

Kuva: Johannes Häkämies

Miksi Darwin on oikeassa, mutta hänen maailmankuvansa väärässä? Miksi vahvemman oikeus on totta, mutta sitä ei kuitenkaan saa missään nimessä hyväksyä? Tämä ei ole ainoastaan ateistien ongelma, vaan koko länsimaisen sivistyneistön ja myös suomalaisen koululaitoksen ongelma.

Ateismin kriisi on samalla koko valistuneen Euroopan ylläpitämän jälkikristillisen humanismin kriisi. Humanismi yritti syrjäyttää kristinuskon ja korvata kristilliset arvot tieteellisinä

Kun suomalaiset ateistit ja vapaa-ajattelijat vetoavat Darwiniin ja evoluutiooppiin ja kritisoiivat ankarasti niitä, jotka asettavat näihin kysymysmerkkejä, he sitoutuvat samaan maailmankuvaan kuin Hitler. Siksi onkin varsin epäjohdonmukaista, että ateistien piiristä nousee samalla kuitenkin väitteitä, joiden mukaan natsien toteuttama vahvemman yksilön ylivalta olisi jollain salatulla tavalla kristillinen tuote.

Ateismin sisäinen ongelma

Niin suomalaisessa koulumaailmassa kuin ankarien ateistien piireissäkin elää kuitenkin erikoinen jännite. Vaikka Darwinia pidetään suurena profeettana ja evolutionismia vaaditaan luonnontieteellisen maailmankuvan perustaksi kaikkialle, ei darwinilaista ihmiskäsitystä kuitenkaan haluta hyväksyä. Kaikki kristillisen kirkon kriitikot vapaa-ajatteliijoista vihreän liikkeen marxilaisiin ateisteihin häpeävät darwinilaista etiikkaa ja kiistävät ankarasti Hitlerin ideologian. Miksi?

pidetyillä arvoilla. Älykkäätkään pohtijat eivät kuitenkaan panneet merkille sitä, että juuri eurooppalainen humanismi tieteellisine lähtökohtineen oli muuttanut ihmiskäsitystä dramaattisesti.

Darwinin maailma ei enää ole sopuisa ja kaunis lähimmäisenrakkauden maailma. Sen sijaan se on kylmä ja raaka paikka. Luonnonvalinnan keskellä omaa persoonaansa ja asemaansa ihmettelevä ihminen on vailla kiinnekohtaa. Hitleriä ei kukaan voi hyväksyä, mutta mistä löytyisi peruste natsien ideologian kiistämiseen? Heillähän oli meidän tietemme väitteet apunaan.

Kun Jumala poistetaan ihmiskunnan näyttämöltä, ihmiset joutuvat itse kantamaan pahuutensa seuraukset. Siksi ateisteilla ei ole mitään selitystä sille, miksi ihminen syö toista. Heillä ei ole myöskään lääkettä, jolla maailma tehtäisiin paremmaksi. Jumalalla on.

Timo Eskola